

A keletkezés iróniája

Közelítések

A Bokor-féle embertípus nem azért van a világon, hogy „*valahol otthon legyen*”, hanem azért, hogy *ironikus legyen*: tegyen úgy mintha lenne, noha nincs. A létezés színlelése az örök ifjúság titka.

Tudja, hogy aki hontalan, látszatra *jelen van* mindenütt. De hiába a mindenütti látszat, *magatudón* csak reflexeiben lakik. Mégsem törekszik, hogy múltat szemeljen ki magának, ahol otthon lehet, és öregbítheti szerzetlen érdemeit. Szerinte, a *Jelen* attól halhatatlan, hogy az az emlékezet kiesése: az egész természet és annak megfigyelője új *vegyületté válásával* foglalatatoskodik. A *Jelen az idő ütemkihagyása*, „lineáris” közvetlenség, egyenesen az örök keletkezés. Külső szemlélőnek viszont az *egy és oszthatatlan tettetés* uralma – az Iróniáé –, melynek forrása az *alanyt játszó Gyurma*, az *Ismeretlen Kézben* formálódó tárgy.

Amíg az ember nincs, addig nem öregszik – ez a keletkezés iróniája.

Konfucius mester mondotta vala: „*Tanulni*, de nem *gondolkodni*, hiábavaló fáradozás; *gondolkodni*, de nem *tanulni*: a legnagyobb veszedelem.” Vagyis falni az ismereteket, de semmit sem alkotni: megtestesült hiábavalóság; hajszolni az elmét, de semmit sem fejlődni: tornyosuló *fenyegetettség*. – A látóhatáron túlfolyó *jelen* fölé is *Fenyegetés* magasodik: olyan *folyamatra* néz, melybe egyszer sem léphetni bele, mert mint az uszadékát, mindenkit magával ragad.

Az angolra *Bush*-ként fordítható Bokor gondolatmenete *egyenesem* – „lineárisan” – vezet át a Descartes-i szállóige időszerű kiigazításába: a „*gondolkodom, tehát vagyok*” látszatának *görbült* avagy „*nemlineáris*” létezéssé *hajlításába*. Hiszen pusztán *gondolkodni*, de meg-, *semmit sem tanulni*, maga a *létveszedelem*.

Ha nem akarjuk hagyni, hogy a *tegnapután* kezdett gondolkodás folyamatszakasza elmosssa a látóhatárt is, akkor a horizontot lehorgonyozzuk. Az elhíresült mondás ekképp kell, hangozzék: *gondolkodom, hogy legyek*. – A célszerűség szab mindenkinek látóhatárt, mert abba vetett célja a horgony. Bárhogy is erőlködjük, annál tovább nem lát. Csak visszafelé! – *Tehát gondolkodom, hogy legyek, mert annak céljából emlékezem*.

A *Teremtés* minden magvát arra szánja, hogy *legyen*. Ám bármelyikükkel akármilyen megeshet, amíg világra jön. A magzatok örök ifjúsága csak születésükig tart, avagy az elvetélésükig.

Bush-unk ugyancsak elérte vélhető közönsége láthatárának szélső peremét; mostmár nem elég csupán *gondolkodnia, hogy legyen*. Annyira túlhordott, érett magzat, hogy neki kell válaszolni a felszólításra: a „*de mi legyen?!*”-re. – Egyik, meg nem írt versében így céloz a céljára:

„Legyek hasznos, mint a szilikon,
a poli-dimetil sziloxán, ami:
- színtelen, szagtalan,
- oldhatatlan, nem is reagál a vízre,
- rendkívül hő- és hidegálló,
- elasztikus, viszkózus tulajdonságú, formahű lenyomatképző,
- elektromosan szigetelő,
- kiváló hézagkitöltő,
- hatékony tömítés számos folyékony közeggel szemben.”

Távolítások

Felvidékről és Erdélyből menekültek harmadik gyermekeként Budapesten született 1941-ben, egy évvel azelőtt, hogy katonatiszt apja a Donnál elesett. Anyja tanítónő volt, ő maga érettségi után elektroműszerész szakmát, majd filozófiát tanult. Korábban – iskolába járóként – kifutófiú, később betanított esztergályos, még később villamos műszerész. Volt gondnok, munkavédelmi előadó, szakmai oktató, végül üzemi újságíró. Mindent összevetve: *kézműves* származású. Emberbe vetett növények szántás-vetését tanulta.

Jellegzetesen „egykönyves”, „együgyű”, pályakezdő szerző, aki minden bizonnyal az is marad. Erre utal 1983-ban megjelent csonka verseskötetének sejtelmes címe is: *Befejezhetetlen mondat* (Móra).

Tíz évesen írta első zsenyéit, huszonhat évesen talált saját hangjára, ráérezve azonosságának kockázatára : „*NEM KELLEK ÉN AZ ISTENNEK SEM / S AZ EMBER SE TUDJA MIT KEZDJEN VELEM / NEM VAGYOK KIFEJEZHETŐ.*” (Lakoma, 1967.)

Költői szállásadója két évtizedig a Csepeli Munkásotthon, és annak Olvasó Munkás Klubja, melynek történelemviselt szállásmestere az 1956-ban *Piros a vér a pesti utcán* kezdetű versével „kompromittált” költő, Tamási Lajos. Itt jelent meg tőle az első szűk válogatás *Föltétlen elégiák* címen (1978.). További füzetecskéje: *Isten magányossága* (1996., Zalai Írók Egyesülete). Legteljesebb könyve *Aranylázalom* (2003., Hét Krajcár Kiadó).

Irodalmi keresztszülei mint első méltatói, Mezey Katalin és Nagy László voltak. Nem szerzett nekik följegyzésre méltó érdemet. Még a Fiala Írók József Attila Köre sem fogadta be pártfogoltjukat. Nagy László a halála előtt egy hónappal azt tanácsolta Bokornak, *ne házaljon a kézírataival – „ezek” úgysem értik – ne tegye ki magát a visszautasításnak.*

1991-ben már így látta saját helyzetét: „*Nem vagyok egyetlen / aki átesett halálán / mert jól tudta nem a költészet győz.*” (Profán)

Hazája ekkoriban veszítette el a harmadik-, de „puha” világháborút is. Így nyert értelmet az „ezek” mutató névmás. Mostmár csak posztumusz üzenheti a *nem-ezeknek*, hogy mire jutott:

TANÍTÁS

Nincsen rossz sors	csak kifejezhetetlen.
Nincs reménytelen	csak kiismerhetetlen.
Nincsen jó sors	csak kifejező,
az a remény	hogy kiismeretlen.
	(1977.)

2017. június 12.